

Muhammed Sa'îd Ramazân el-Bûtî (1347/1929–21 Mart 2013)

Suriye'nin meşhur âlimlerinden eş-Şeyh Muhammed Ramazân el-Bûtî, Suriye'deki zulüm ve iç savaşın doğurduğu kargaşa ortamında 9 Cemâziye'l-ûlâ 1334/21 Mart 2013 tarihinde Perşembe günü Dımaşk'ta Hayyü'l-Mezre'a'da bulunan Mescidü'l-Îmân'da ders vermekte iken şehit edildi. Yapılan resmî açıklamaya göre; söz konusu intihar bombası ile el-Bûtî'nin yanında aralarında torununun da yer aldığı kırk iki kişi daha şehid oldu ve seksen dört kişi de yaralandı. Olayla ilgili olarak gerek mevcut Suriye rejimi, gerekse Suriyeli muhâlifler olayı kınayıp, karşı tarafı sorumlu tuttu. el-Bûtî'nin cenazesi 23 Mart 2103 tarihinde evinden alındı ve cenaze namazı el-Mescidü'l-Emevî'de kılındıktan sonra mescidin yakınında bulunan Dımaşk Kalesi'nde Selahaddîn Eyyûbî'nin kabri yanında defnedildi.

el-Bûtî, 1347/1929 yılında Cezîretü Butân diye bilinen Suriye, Irak ve Türkiye üçgeninde bulunan ve bugün Türkiye sınırları içerisinde yer alan ve bugünkü Cizre'de, Cezîretü İbn Ömer'e bağlı Calika'da doğdu. Dört yaşında iken 1933 yılında, babası Molla Ramazân el-Bûtî ile birlikte Dımaşk'a hicret etti. el-Bûtî on üç yaşında iken annesi vefat etti. Bunun üzerine babası ikinci kez Türk bir ailenin kızıyla evlendi. Bu evlilik onun, Kürtçe ve Arapça yanında Türkçe'ye de önem vermesine ve öğrenmesine sebep oldu.

el-Bûtî, 1347/1929 yılında Cezîretü Butân diye bilinen Suriye, Irak ve Türkiye üçgeninde bulunan ve bugün Türkiye sınırları içerisinde yer alan ve bugünkü Cizre'de, Cezîretü İbn Ömer'e bağlı Calika'da doğdu. Dört yaşında iken 1933 yılında, babası Molla Ramazân el-Bûtî ile birlikte Dımaşk'a hicret etti. el-Bûtî on üç yaşında iken annesi vefat etti. Bunun üzerine babası ikinci kez Türk bir ailenin kızıyla evlendi. Bu evlilik onun, Kürtçe ve Arapça yanında Türkçe'ye de önem vermesine ve öğrenmesine sebep oldu.

Muhammed Ramazân el-Bûtî on sekiz yaşında iken evlendi. Bu evliliğinde biri kız, altı çocuğu oldu. Halen Dımaşk Üniversitesi Külliyyetü'ş-Şerî'a dekanlığı görevini yürütmekte olan Dr. Tevfik el-Bûtî oğullarından birisidir.

el-Bûtî'nin ilmî hayatında, küçüklüğünden beri birlikte bulunduğu devrin önemli âlimlerinden olan ve aynı zamanda da tasavvuf meşâyihinden olan babası Molla Ramazân'ın büyük etkisi oldu. Alt yaşında iken babası kendisini çocuklara Kur'ân-ı Kerîm eğitimi veren bir hanımefendiye yönlendirdi ve altı ayda onun terbiyesi altında Kur'ân-ı Kerîm'i hatmetti. En önemli hocası babası idi. İlk olarak kendisinden akâid esaslarını, ardından veciz bir şekilde siyer-i Nebî okuyup öğrendi. Daha sonra sarf ve nahiv ilmine dair dersleri aldı. Babası kendisini İbn Mâlik'in meşhur nahiv eseri *Elfiyye*'sini ezberlemeye yönlendirdi ve bir yıldan kısa bir sürede daha bülûğ çağına bile varmadan bunu ikmâl etti.

Bu ilk eğitiminin ardından eski Dımaşk mahallelerinden biri olan Saruca mıntkasında Medresetü'l-İbtidâiyye'ye kaydoldu. Burada sadece dinin temel esasları, Arapça ve matematik öğretiliyordu. Daha sonra eş-Şeyh Hasen Habenneke el-Meydânî'nin yanında eğitimini sürdürmek üzere Câmî'u Mencek'e iltihak etti. Bu sırada daha on yedi yaşını bile geçmemişken Mencek Camii yakınında bulunan Meydân câmilerinde imamlık yapıp, vaaz edip, hutbe okuyordu. 1953 yılında el-Meydânî'nin gözetiminde Ma'hedü't-Tevcihi'l-İslâmî'de eğitimini tamamladı. Aynı yıl eğitimini sürdürmek üzere Câmî'atü'l-Ezher'e gitti. Külliyyetü'ş-Şerî'a'dan 1955 yılında hukuk eğitimini, 1956 yılında da Külliyyetü'l-Lugati'l-Arabiyye'de eğitim diplomasını aldıktan sonra yılında Dımaşk'a tekrar döndü. 1958 yılında da Hımıs'da Din Eğitimi alanında hoca olarak tayin edildi.

Câmî'atü Dımaşk'a asistan olduktan sonra Fıkıh ve Fıkıh Usulü alanında doktora yapmak üzere tekrar Ezher'e gitti. *Davâbitü'l-maslaha fi'ş-Şerî'ati'l-İslâmiyye* adlı teziyle doktorasını tamamladı. Câmî'atü Dımaşk Külliyyetü'ş-Şerî'a'da 1965 yılında müderris olarak başladığı akademik hayatında profesörlüğe kadar yükseldi. 1975 yılında Fakülte'ye vekîl, 1977 yılında da dekan tayin edildi. Ayrıca el-Akâid ve'l-Edyân kısmının da reisliğini yürüttü. Emekliliğinden sonra da vefatına kadar üniversite ile ilgisini hep devam ettirdi.

el-Bûtî, Akademik hayatı boyunca umumi etkinliklerden uzak durmuş, hatta 1981 yılına kadar geçen sürede haftada iki umumi ders dışında ders halkası kurmamıştır. Sırasıyla, Mescid-i Sancaktar, Mescid-i Tenkiz ve derslerine devam edenlerin iyice yoğunlaşması dolayısıyla Mescid-i İmân'da dersler ve sohbet halkaları kurmuştur.

Muhammed Ramazân el-Bûtî, yıllarca Arap ve İslâm dünyasında pekçok konferans vermiş, uluslararası kongrelere katılmış, başta Strazburg'ta bulunan Avrupa Birliği Paramentosu'na azınlıklar hukuku konusunda yaptığı konuşma olmak üzere, İslâm dünyası ve Batı'da pekçok ülke paramentosunda

konuşmalar yapmış, pekçok ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşuna kurucu ve üye olarak iştirak etmiştir.

el-Bûtî, dört Ehl-i sünnet fıkh mezhebini temsil eden, Ehl-i sünnet akidesine inanan, akâidde Eş'arî bir kimse idi. Selefiyye'ye karşı Ehl-i sünneti savunan önemli isimlerdendi. *es-Selefiyye merhaletün zemeniyyetün mübâreketün lâ mezhebün İslâmiyye, el-Lâ mezhebiyye Ahtariü bid'atin tüheddidü'ş-Şeri'ate'l-İslâmiyye* gibi eserlerini bu amaçla yazmıştı. Dinî ilimlere ve akideye dair önemli bir âlim olduğu kadar, materyalist düşünceye karşı da ciddi eserler yazmış, önemli faaliyetlerde bulunmuştur. *Avrubba mine't-takniye ilâ'r-rûhâniyye müşkiletü'l-cisri'l-maktû', ve Nakdü evhâmi'l-mâdiyyeti'l-cedeliyye* gibi kitaplar yazarak benzeri düşünelere cevaplar vermiştir.

el-Bûtî, Suriye yönetimi ile irtibatlı olmaya devam etmiştir. Sûriye lideri Hâfizü'l-Esed'in kendi kitaplarını okuyup kendisiyle görüşme talep etmesiyle doksanlı yılların başında başlayan bu ilişkiler zaman zaman uzun celselere varacak kadar ilerlemişti. Bu karşılaşmaların en önemli sonuçlarından birisi de İhvân-ı Müslimîn mensubu hapiste tutuklu pek çok kişinin serbest bırakılması, ülkedeki dinî eğitim veren enstitülerin, basının ve İslâmî kipat neşriyatının önündeki engellerin kaldırılmasında ortaya çıkmıştır. Ne var ki, 1982 yılında yaşanan Hama olayları sebebiyle İhvân-ı Müslimîn karşısında hükümet yanlısı bir tutum sergilemesi ve Esed âilesini savunan bir konumu tercih etmesi kendisinin ciddi eleştirilere maruz kalmasına sebep olmuştur.

Hükümete karşı hareket başlatılabilmesi için el-Bûtî, hükümet yetkililerinin açıkça küfürlerini ilan etmelerinin şart olduğunu, aksi halde ayaklanma ve karşı hareket başlatmanın mümkün olmayacağını söylemiş ve bu konuda *el-Cihâd fi'l-İslâm* (1993) adıyla bir de kitap yazmıştır. Benzeri tavrı Beşşâr el-Esed döneminde de sürdürmüş ve hükümetle yakın ilişkide olmaya devam etmiştir. Onun Suriye üst yönetimi ile ilişkilerinin Filistin direnişi ve Vatikan ile ilişkilerin dondurulması gibi kararlarda etkili olması sonucunu doğurmuştur. Bununla birlikte, el-Bûtî siyâsetten uzak durduğu gibi, başkalarına da bunu telkin ediyordu. 2011 yılından itibaren başlayan Suriye krizi esnasında da nereden kaynaklandığı bilinmeyen çağrılara uyarak, halkı harekete geçmeye ve isyâna teşvik eden çabaları reddetmiş, ayrıca, halkı ayaklanmaya çağıran Yûsuf el-Karadâvi'yi de, bu çağırının bir lafabeliği olduğunu ve fitne kapısını açacak bir fesat olduğunu söyleyerek, eleştirmiştir.

Muhammed Ramazân el-Bûtî'nin bu ve benzeri görüş ve davranışları ülke içinden ve dışından kendisine çok sayıda eleştiri yöneltilmesine ve düşmanlık derecesine varan sert tavırlarla karşılaşmasına sebep olmuş, kendisinin eserlerinin meydanlarda yakılmasına kadar işi ileriye götürmüşlerdir.

Muhammed Ramazân el-Bûtî altmıştan fazla eser telif etmiştir. Bu eserlerde fıkıh, Kur'ân-ı Kerîm, Sünnet, mezheplere dair pek çok konu yanında içtimâî meselelere dair konuları da ele alınmıştır. *el-Bidâyâtü bâkûra A'mâlî'l-fikriyye, el-Mezâhibü't-tevhîdiyye ve'l-felsefâtü'l-mu'âsira, Lâ ye'tihî'l-bâtılı, Menhecü'l-hadâratî'l-İslâmiyye fi'l-Kur'ân, el-Hikemü'l-Atâiyye: Şerh ve tahlîl, Hezâ mâ kultuhû emâme ba'dî'r-rü'esâi ve'l-mülûk, el-İslâm ve'l-'asr tehaddiyât ve'l-âfâk hıvârât li karnin cedîd, Kübrâ'l-yakîniyyâtî'l-keviyye, Allâhü emî'l-insânü Akdarü 'alâ ri'âyeti hukûkî'l-insân, Fıkhü's-sîreti'n-Nebeviyye, et-Tağyîr mefhûmuhû ve terâikuh, Difâ'un 'anî'l-İslâm ve't-târîh* gibi pek çok eser kaleme almıştır.

Fıkhü's-siyre: Peygamber (a.s.)'in Uyguladığı İslâm (İstanbul 2002), *Gençliğin Sorunları* (İstanbul 1986), *İslâm Toplumunun Oluşumu* (İstanbul 1992), *İslam Dini'ni tehdid eden en korkunç fitne mezhepsizlik* (Konya 1976), *İslâm'a Davet Metodu* (İstanbul 1987), *Müslümanların Gerilemesinden Kimler Sorumludur?* (İstanbul 1985), *Yaratıcının Varlığı Yaratılanın Görevi İslam Akâidi*, İstanbul 1986), *Babam Molla Ramazan el-Butî: Hayatı Düşünceleri Mücadelesi* (İstanbul: Kent Yayınları ts.) gibi eserleri de Türkçe'ye tercüme edilmiş ve yayımlanmıştır.

Najmeddin ALLISSA, Yard. Doç. Dr.
Yalova Üniv., İslami İlimler Fak., Hadis, YALOVA